

Š i f r a k a n d i d a t a :

Državni izpitni center

JESENSKI IZPITNI ROK

SLOVENŠČINA

Izpitna pola 2

Razčlemba izhodiščnega besedila

Ponedeljek, 24. avgust 2009 / 90 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki:

Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik.

Kandidat dobi konceptni list in ocenjevalni obrazec.

Priloga z neumetnostnim besedilom je na perforiranem listu, ki ga kandidat pazljivo iztrga.

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler Vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalni obrazec). Svojo šifro vpišite tudi na konceptni list.

Izpitna pola vsebuje 26 nalog. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 120. Za posamezno nalogo je število točk navedeno v izpitni poli.

Rešitve, ki jih pišete z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom, vpisujte **v izpitno polo** v za to predvideni prostor. Pišite čitljivo, vendar ne samo z velikimi tiskanimi črkami. Če se zmotite, napisano prečrtajte in rešitev zapišite na novo. Nečitljivi zapisi in nejasni popravki bodo ocenjeni z nič (0) točkami. Pazite na slovnično in pravopisno pravilnost odgovorov (možnost odbitnih točk zaradi jezikovnih napak). Osnutek zadnje naloge, ki ga lahko napišete na konceptni list, se pri ocenjevanju ne upošteva.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo Vam veliko uspeha.

Ta pola ima 16 strani, od tega 3 prazne.

Priloga k izpitni poli 2 (M092-103-1-2)

Turizem

IZGUBLJENA LETALSKA VOZOVNICA

Prispeli ste na letališče in opazili, da ste doma pozabili letalsko vozovnico. Bo sedaj vaše letalo odletelo brez vas? Potovanja zaradi izgubljene letalske vozovnice še ni konec. A računate lahko na precej visoke pristojbine za izdajo nadomestne vozovnice.

Ni pomembno, ali gre za čarterski polet ali potujete na redni progi, začetni postopek je namreč vedno enak. Če s seboj nimate letalske vozovnice, se oglasite pri okencu letalske družbe, s katero nameravate leteti. Da bi prejeli nadomestno vozovnico, morate dokazati, da ste veljavno vozovnico zares kupili. Če ste jo kupili neposredno pri letalski družbi, je postopek enostavnejši. Rezervacijo bodo preverili v računalniškem sistemu in vam hitro izdali nadomestno vozovnico. Če ste vozovnico kupili v turistični agenciji, pa mora letalska družba najprej pridobiti podatke o njenem nakupu. Agencija mora posredovati podatke o izdani vozovnici: številko in ceno, plačane letališke takse, podatke o izdajatelju vozovnice ipd. Tako potrdijo, da je bila vozovnica resnično plačana. Ker je to pogosto dolgotrajen postopek – posebno če ugotovite, da nimate letalske vozovnice, ko ste že na letališču – boste morali morda kupiti novo vozovnico. Ta pa je lahko tudi dražja od tiste, ki ste jo kupili prej, saj so tik pred poletom cenejše vozovnice razprodane in so na voljo le tiste po višji ceni. Stroške za prvotno vozovnico vam po potovanju povrnejo, a le, če dokažete, da ste jo zares kupili. To lahko storite tako, da predložite originalno vozovnico, ali na podlagi dejstva, da ni nihče letel na vašem sedežu. Na povrnitev stroškov morate po navadi čakati precej dolgo, lahko tudi leto, saj se nekatere letalske družbe šele v tem času prepričajo, da ni nihče uporabil vaše vozovnice, prestavil rezervacijo na drug dan ali na drugo progo. Največkrat je zloraba sicer preprečena, saj pred vstopom na letalo osebje preverja istovetnost tudi z osebnim dokumentom, toda na žalost ni zagotovila, da to povsod po svetu zares dosledno opravljajo.

Za izdajo nove vozovnice 100 evrov

Predstavniki letalske družbe Austrian Airlines v Sloveniji Roman Vozel nam je povedal, da letalska družba izgubljeno vozovnico objavi v svojem rezervacijskem sistemu in tako onemogoči njeno vnovično uporabo ter prepreči zlorabe. Ob prijavi izgubljene vozovnice potnik podpiše dokument (Declaration of Indemnity Form), ki vsebuje vse podatke o izgubljeni karti, na novo izdani vozovnici in potniku (ime, priimek, stalni naslov, podatki o potnem listu).

Nadomestna vozovnica seveda ni brezplačna, pristojbina za izdajo nove vozovnice pa ne glede na ceno stare vozovnice znaša 100 evrov. Sicer pa se pristojbine za nadomestno vozovnico med letalskimi družbami lahko precej razlikujejo.

Tudi če ste se spomnili, da ste letalsko vozovnico pozabili doma, in se želite vrniti ponjo ter prestaviti let, morate računati na dodatne stroške. Ti so odvisni od pogojev, pod katerimi je bila vozovnica prodana. Načeloma velja, da je let lažje prestaviti, če je bila vaša vozovnica dražja. Kadar pa najdeno vozovnico pozneje predložite, vam del stroškov za izdajo nove povrnejo, odštejejo le stroške obdelave.

Kako preprečiti težave?

Papirnata letalska vozovnica je dokument, izdan na ime potnika, in predstavlja določeno vrednost, zato jo je treba skrbno hraniti. Priporočljivo je, da pred potovanjem naredite kopije vozovnice in drugih dokumentov ter jih hranite drugje kot originale. Tako bo v primeru kraje ali izgube vozovnice veliko lažje pridobiti nadomestno. Najvarneje pa je, da za polet izberete elektronsko vozovnico.

Veliko letalskih družb, med njimi tudi Adria Airways, je na posameznih progah uvedlo izdajo elektronskih vozovnic. Če imate elektronsko vozovnico, vse težave odpadejo, ker je vozovnica shranjena v računalniku (podobno kot pri večini nizkocenovnih prevoznikov). Tako potnik potrebuje za potovanje samo osebni dokument, s katerim se prijavi na let.

Silverka Lesjak Klapš

(Prirejeno po brezplačnem časopisu Dobro jutro, 17. januar 2007.)

Prazna stran

Pozorno preberite izhodiščno besedilo in rešite naloge.

1. Določite glavno temo in prevladujoči namen izhodiščnega besedila. Obkrožite črki pred ustreznima odgovoroma.

Glavna tema	Prevladujoči namen
a) izguba letalske vozovnice	a) povezovalni
b) elektronska letalska vozovnica	b) izvršilni
c) letalske družbe	c) prikazovalni

(2 točki)

2. Dopolnite povedi z manjkajočimi podatki o besedilu.

Naslov besedila je _____.

Avtor izhodiščnega besedila je _____.

Besedilo je bilo objavljeno v _____,

in sicer v rubriki _____.

(2 točki)

3. Podčrtajte štiri ustrezne oznake, ki veljajo za izhodiščno besedilo.

Izhodiščno besedilo je dvogovorno / enogovorno / javno / zasebno / uradno / neuradno /
neumetnostno / umetnostno.

(2 točki)

4. Izhodiščno besedilo je mogoče razumeti kot nasvet. Navedite dve tipični značilnosti izhodiščnega besedila, ki potrjujeta to trditev.

— _____

— _____

(4 točke)

5. Pojasnite vlogo naslova in mednaslovov v izhodiščnem besedilu. Odgovora zapišite v povedih.

a) Naslov:

b) Mednaslova:

(4 točke)

6. Dopolnite povedi tako, da razložite, kaj bralec izve iz zadnje povedi uvodnega odstavka (sinopsisa), in ugotovite, na koga se nanaša izraz *računate lahko*.

Iz zadnje povedi uvodnega odstavka bralec izve, da _____

Izraz *računate lahko* se nanaša na _____.

(4 točke)

7. Obkrožite črke pred tremi trditvami, ki so v skladu z vsebino izhodiščnega besedila.

a) Če boste morali kupiti novo vozovnico, bo ta cenejša od tiste, ki ste jo kupili predčasno.

b) Tik pred poletom so vedno na voljo vozovnice po najnižji ceni.

c) Če ste vozovnico kupili v turistični agenciji, ni mogoče nadaljevati potovanja.

č) Če imate elektronsko vozovnico, je praktično ne morete izgubiti.

d) Adria Airways je na posameznih progah že uvedla izdajo elektronskih vozovnic.

e) Agencija ne more potrditi, kdo je pri njih kupil letalsko vozovnico.

f) Načeloma velja, da je lažje in ceneje prestaviti let, če je vozovnica dražja.

(3 točke)

8. V izhodiščnem besedilu poiščite dva razloga, zaradi katerih ima elektronska vozovnica prednost pred papirnato. Zapišite ju na črti.

— _____

— _____

(4 točke)

9. Preberite odlomek, v katerem prepoznamo opisovanje poteka:

Ni pomembno, ali gre za čarterski polet ali potujete na redni progi, začetni postopek je namreč vedno enak. Če s seboj nimate letalske vozovnice, se oglasite pri okencu letalske družbe, s katero nameravate leteti. Da bi prejeli nadomestno vozovnico, morate dokazati, da ste veljavno vozovnico zares kupili.

V dveh velelnih povedih zapišite, kaj je treba narediti najprej in kaj storiti nato, če pride potnik na letališče brez letalske vozovnice. Povedi zapišite na spodnji črti.

— _____
— _____

(4 točke)

10. V navedenem delu besedila je citatna prvina. Izpišite jo in v povedi pojasnite, ali je njena raba v izhodiščnem besedilu ustrezna.

Ob prijavi izgubljene vozovnice potnik podpiše dokument (Declaration of Indemnity Form), ki vsebuje vse podatke o izgubljeni karti, na novo izdani vozovnici in potniku (ime, priimek, stalni naslov, podatki o potnem listu).

Citatna prvina:

Pojasnilo:

(4 točke)

11. Beseda *vnovičen* je pogosta v publicističnih besedilih. Preberite navedeno poved in ugotovite, katera sopomenka bi bila v njej nevtralnija. Zapišite jo na spodnjo črto.

Letalska družba izgubljeno vozovnico objavi v svojem rezervacijskem sistemu in tako onemogoči njeno vnovično uporabo ter prepreči zlorabe.

Sopomenka: _____

(2 točki)

12. V izhodiščnem besedilu je uporabljena beseda *istovetnost*. Preberite slovarski sestavek in odgovorite na zastavljena vprašanja.

istovétnost -i ž (ĕ) publ. *identičnost, enakost*: v pogovorih je bila ugotovljena istovetnost gledišč do vseh mednarodnih političnih vprašanj // jur. *skladnost, ujemanje podatkov z resničnimi znaki, dejstvi*: vsi navzoči so potrdili istovetnost obtoženca / preklicati potrdilo o istovetnosti osebne izkaznice
 ♦ filoz. *dialektična istovetnost ki vključuje notranja nasprotja, zaradi česar ne more nič ostati trajno enako samo sebi*

- a) V povedi pojasnite, kaj izvemo o besedi *istovetnost* iz terminološkega gnezda.

- b) V slovarskem sestavku je tudi podatek o sklanjatvi, po kateri se beseda *istovetnost* sklanja. Ustrezno sklanjatev obkrožite in iz slovarskega sestavka izpišite oznako, iz katere prepoznate sklanjatev te besede.

1. ženska / 2. moška / 2. ženska / 1. srednja

Izpis oznake: _____

- c) Dopolnite povedi tako, da besedo *istovetnost* postavite v pravilno obliko.

Postopka (istovetnost) _____ ne opravljajo dosledno povsod po svetu.

Pri filozofiji smo z dialektično (istovetnost) _____ razložili spreminjanje vsega.

(7 točk)

13. V levem stolpcu so zapisane tvorjenke, v desnem pa so navedene skladijske podstave. Na črtico pred vsako tvorjenko zapišite črko ustrezne skladijske podstave.

_____ letalski	a) ta, ki nosi letala
_____ letalonosilka	b) tak, ki je od letala
_____ letališče	c) tam, kjer so letala
_____ letališki	č) to, s čimer letamo
_____ letalo	d) tak, ki je od letališča
_____ let	e) povezan s poletom
	f) to, da (se) leti

(3 točke)

14. Tvorjenke razvrstite v dve skupini glede na to, ali so nastale iz enodelne ali večdelne besedotvorne podstave. Črke pred tvorjenkami zapišite na ustrezno mesto v preglednici.

- a) računalniški
- b) vozovnica
- c) dolgotrajnejši
- č) predčasno
- d) zloraba
- e) nizkocenovni

Tvorjenke iz enodelne besedotvorne podstave	
Tvorjenke iz večdelne besedotvorne podstave	

(3 točke)

15. Dopolnite preglednico z glagoli in pridevniki, ki spadajo v isto besedno družino kot navedeni samostalniki.

Glagol	Samostalnik	Pridevnik
	<i>družba</i>	
	<i>vstop</i>	
	<i>potovanje</i>	
	<i>izguba</i>	
	<i>prevoz</i>	
	<i>povrnitev</i>	
	<i>zloraba</i>	

(7 točk)

16. V izpisani povedi obkrožite primernike.

Ta pa je lahko tudi dražja od tiste, ki ste jo kupili prej, saj so tik pred poletom cenejše vozovnice razprodane in so na voljo le tiste po višji ceni.

Obkrožene pridevnike zapišite v osnovniku v spodnjo preglednico.

--	--	--

(4 točke)

17. V izhodiščnem besedilu je avtorica uporabila tudi trpni način.

- a) V navedenih povedih trpni način spremenite v tvornega in spremenjeni povedi zapišite na ustrezno mesto.

Dokument je izdan na ime potnika.

Največkrat je zloraba preprečena.

- b) Ugotovite, zakaj je avtorica uporabila trpnik. Obkrožite črko pred ustreznim odgovorom.

- a) Vršilec ni pomemben oziroma je splošen.
b) Trpnik v slovenščini pogosteje rabimo kakor tvornik.
c) Avtorica prikriva storilca.

(5 točk)

18. Navedeni dvostavčni povedi preoblikujte v enostavčni. S tem bo izražanje bolj zgoščeno.

To lahko storite tako, da predložite originalno vozovnico.

Priporočamo, da izberete elektronsko vozovnico.

(4 točke)

19. Navedeni povedi preoblikujte v zahtevano večstavčno poved tako, da se pomen ne bo spremenil.

- a) Poved pretvorite v podredje s časovnim odvisnikom.

Ob prijavi izgubljene vozovnice potnik podpiše dokument.

- b) Poved pretvorite v podredje z vzročnim odvisnikom.

Zaradi dolgotrajnega postopka boste morda morali kupiti novo vozovnico.

(6 točk)

20. Poimenujte vrsto odvisnikov, ki ju v izpisani povedi uvajata podredna veznika *da*.

Da bi prejeli nadomestno vozovnico, morate dokazati, da ste veljavno vozovnico zares kupili.

Prvi odvisnik je _____.

Drugi odvisnik je _____.

(2 točki)

21. Izpisana poved je slogovno okorna. Izboljšajte jo tako, da v njej prečrtate izraze, ki niso nujno potrebni. Utemeljite popravke.

Nadomestna vozovnica seveda ni brezplačna, pristojbina za izdajo nove vozovnice pa ne glede na ceno stare vozovnice znaša 100 evrov.

Utemeljitev popravkov:

(3 točke)

22. V izpisani povedi je slovnična napaka. Prečrtajte napačno obliko in pod njo zapišite pravilno. Popravek pojasnite v povedi.

Na povrnitev stroškov morate po navadi čakati precej dolgo, lahko tudi leto, saj se nekatere letalske družbe šele v tem času prepričajo, da ni nihče uporabil vaše vozovnice, prestavil rezervacijo na drug dan ali na drugo progo.

Pojasnilo:

(4 točke)

23. Preberite povedi iz izhodiščnega besedila.

Da bi prejeli nadomestno vozovnico, morate dokazati, da ste veljavno vozovnico zares kupili.

Če ste jo kupili neposredno pri letalski družbi, je postopek enostavnejši.

Če ste vozovnico kupili v turistični agenciji, pa mora letalska družba najprej pridobiti podatke.

a) V izpisanem delu besedila opazujte členitev po aktualnosti. Ali se izhodišči druge in tretje povedi navezujeta na jedro prve povedi? Obkrožite DA ali NE.

DA / NE

b) S katerima samostalniškima besedama se druga in tretja poved navezujeta na prvo poved? Na ustrezno mesto v preglednici napišite besedi in določite vrsto navezovanja.

	Izpis samostalniških besed	Vrsta navezovanja
2. poved		
3. poved		

(6 točk)

24. Iz navedene povedi izpišite tisti del besedila, na katerega se nanaša obkroženi osebni zaimek.

Priporočljivo je, da pred potovanjem naredite kopije vozovnice in drugih dokumentov ter jih hranite drugje kot originale.

Izpis:

(2 točki)

25. S simboli (S-strukturo) prikažite stavčna razmerja v navedeni povedi. Nato v povedih utemeljite rabo vsake od vejic, ki sta uporabljeni v izpisani povedi. Odgovore zapišite na ustrezna mesta.

	S-struktura
<i>Na povrnitev stroškov morate po navadi čakati precej dolgo, saj se morajo letalske družbe prepričati, da ni nihče uporabil vaše vozovnice.</i>	

Utemeljitev rabe vejic:

— _____

— _____

(6 točk)

Prazna stran

Prazna stran